

REZIME

Makroekonomski trendovi

Nakon februarskog potonuća i martovskog oporavka, u aprilu je **industrijska proizvodnja** ostvarila rast u desezoniranoj seriji za 1,1%. Premašen je januarski nivo proizvodnje, a trend nije više opadajući, već stagnantan. I dalje je, međutim, proizvodnja manja nego u isto vreme prošle godine (za 2,2% u aprilu), a, iako umereniji nego nakon prvog kvartala, izražen je i kumulativni pad (4,7% nakon četiri meseca).

Rast realnog **prometa** robe u trgovini na malo drastično je usporen u aprilu 2012. prema desezoniranim podacima. Realan promet je na mesečnom nivou porastao za 7,3% u martu, a za samo 0,1% u aprilu 2012. Zato smatramo da je oporavak realnog prometa u martu 2012. bio incidentan.

U **spoljnotrgovinskoj razmeni**, tekuće, izvoz pokazuje znake oporavka, dok uvoz ulazi u fazu stagnacije. (Robni izvoz je u aprilu vredeo 728,9 miliona evra, a uvoz 1.183,9 miliona evra.) Međugodišnje, ipak, i dalje uvoz i deficit rastu, dok je izvoz manji. (U prva četiri meseca, u odnosu na isti period prošle godine, izvoz je smanjen za 3,5%, a povećani su: uvoz za 3,6% i deficit za 13,9%.)

I dalje se beleži rast prosečnih **zarada** i mase neto zarada: u aprilu je isplaćena prosečna zarada od 42.215 dinara i, u odnosu na prethodni mesec, nominalno je veća za 4,1% i realno za 3,5%. Masa isplaćenih neto zarada nominalno je veća za 2,5% i realno za 1,9%. Najveći porast zarada u javnom sektoru registrovan je u administraciji (6,6%), što je rezultat prelaska jednog broja radnika u više platne razrede, zakonskog povećanja zarada u administraciji, kao i dinamike isplata zarada u martu i aprilu.

Inflacija je usporena na mesečnom i na međugodišnjem nivou, a ubrzana je na godišnjem nivou u aprilu 2012. Iznela je 0,6% u odnosu na prethodni mesec, 2,6% u odnosu na decembar prethodne godine i 2,7% u odnosu na isti mesec prethodne godine. Na međugodišnjem nivou bila je čak ispod donje granice postavljenog cilja, ali neznatno: za 0,1 procentni poen. Tako je međugodišnja inflacija, nakon neprestanog pada od maja 2011, dostigla minimum u aprilu 2012. godine. Promene potrošačkih cena u aprilu 2012. bile su bitno obeležene time što je rast cena prehrambenih proizvoda imao veliki inflatoran uticaj na mesečnom i na godišnjem nivou, a relativno mali deflatoran uticaj na međugodišnjem nivou.

Ekonomska politika

Glavno pitanje u vezi sa mogućnostima ekonomske politike u ovom trenutku jeste pitanje vremena koje će proteći do formiranja nove vlade. Tendencije i odnosi ustanovljeni u predizbornoj atmosferi i izbornoj kampanji imali su kao rezultat pojačanu **deprecijaciju dinara**, tako da je već pre kraja maja evro premašio vrednost koju smo pri normalnom kretanju potrošnje očekivali za kraj godine. Poslednjeg dana maja srednji kurs evra izneo je 116,61 dinar ili 11,44% više nego krajem prošle godine, 1. i 4. juna povećan je za još 0,93%, na 117,69 dinara – i to uprkos tome što je centralna banka intervenisala na međubankarskom tržištu u cilju ublažavanja deprecijacije dinara prodavši 1.270 miliona evra. Kada je reč o ukupnim deviznim rezervama kojima rukuje Narodna banka Srbije, one su od početka godine do kraja aprila smanjene za 1.671 milion evra. Finansijskim računom ne pokriva se deficit tekućeg računa, pa je ukupan platni bilans u prvom kvartalu ostao negativan za preko 900 miliona evra.

U našem slučaju ne vrede priče kako svet napušta neoliberalističku koncepciju i od **štednje** se okreće ka podržavanju privrednog rasta i smanjenju nezaposlenosti. Suočavamo se, naime, s jednostavnim pitanjem kako će se to finansirati. Odmah po formiranju, vlada bi morala da obnovi razgovore sa Međunarodnim monetarnim fondom. Dalje, potrebne su kratkoročne mere za svođenje deficita javne potrošnje u održivi okvir, kako kada je reč o republičkom budžetu, tako i na lokalnom nivou. Na prihodnoj strani ne može se izbeći povećanje stope PDV-a, a na rashodnoj strani treba razmotriti zamrzavanje plata u javnom sektoru, dovođenje plata u agencijama koje se finansiraju iz budžeta u režim koji važi za plate u javnoj upravi, eventualno zamrzavanje penzija većih od određenog nivoa, preispitivanje subvencija te njihovo eventualno smanjivanje kada su posredi veliki sistemi.

Osnovni pokazatelji mesečnih makroekonomskih kretanja

	Okt. 2011	Nov. 2011	Dec. 2011	Jan. 2012	Febr. 2012	Mart 2012	April 2012
Privredna aktivnost							
Industrijska proizvodnja, međugodišnja % promena, fizički obim	-1,0	2,2	0,1	-2,7	-12,8	-3,2	-2,2
Cene i kurs							
Potrošačke cene ¹	8,7	8,1	7,0	5,6	4,9	3,2	2,7
Vrednost RSD/EUR, kraj perioda	100,5	104,0	104,6	106,1	110,2	111,4	111,9
Vrednost RSD/USD, kraj perioda	71,8	78,0	80,9	80,4	81,8	83,3	84,4
Vrednost RSD/EUR, prosek perioda	100,6	102,7	102,9	105,2	108,1	110,9	111,6
Vrednost RSD/USD, prosek perioda	73,5	75,7	78,2	81,4	81,6	83,9	84,7
Monetarni pokazatelji							
Dinarski primarni novac, mil. din.	185.203	192.432	227.067	217.604	220.908	197.425	229.239
M3, mil. din.	1.412.047	1.457.579	1.497.984	1.483.073	1.522.822	1.499.732	1.531.168
Plasmani banaka privredi, mil. din.	1.050.630	1.081.495	1.111.567	1.154.185	1.183.355	1.193.461	1.201.650
Plasmani banaka stanovništvu, mil. din.	588.841	602.549	602.630	608.856	622.311	629.303	633.117
Referentna kamatna stopa NBS, % na godišnjem nivou	10,75	10,00	9,75	9,50	9,50	9,50	9,50
Aktivne ponderisane kamatne stope banaka, % na godišnjem nivou	11,05	10,79	10,51	10,26	10,13	10,21	10,27
Pasivne ponderisane kamatne stope banaka na depozite, % na godišnjem nivou	4,33	4,25	4,22	4,19	4,14	4,12	4,06
Spoljna trgovina i platni bilans							
Izvoz robe, mil. evra	725,3	733,1	703,9	552,3	522,1	785,2	728,9
Uvoz robe, mil. evra	1.224,3	1.337,4	1.421,2	1028,6	1.092,3	1.412,7	1.183,9
Saldo tekućeg platnog bilansa, mil. evra	-255,1	-153,0	-494,8	-270,6	-376,3	-512,5	-
Strane direktne investicije – neto, mil. evra	347,9	-61,0	312,8	-430,0	30,1	28,3	-
Devizne rezerve NBS, mil. evra	11.272,3	11.389,2	12.057,7	11.603,7	11.174,6	11.073,1	10.387,2
Spoljni dug, mil. evra	23.744,4	23.843,2	24.125,4	24.338,0	24.105,1	23.828,5	-
Tržište rada							
Prosečna neto zarada, din.	38.167	38.363	43.887	36.639	40.003	40.562	42.215
Prosečna bruto zarada, din.	52.944	53.239	61.116	50.829	55.505	56.125	58.465
Prosečna penzija, din. ²	23.714	23.703	23.698	24.314	24.307	23.683	-
Fiskalni pokazatelji							
Primanja budžeta, mil. din.	59.373,9	60.150,8	66.470,5	57.248,3	40.361,5	64.348,3	-
Izdaci budžeta, mil. din.	70.002,0	71.013,3	78.868,7	65.967,3	68.882,4	75.667,8	-
Suficit/deficit budžeta, mil. din.	-10.628,1	-10.862,5	-12.398,2	-8.719,0	-28.520,9	-11.319,5	-
Javni dug, mil. evra	14.800	14.480,1	14.466,6	14.470,7	14.348,1	14.617,6	-

Izvori: RZS, NBS, Ministarstvo finansija

¹ Za godine: decembar tekuće godine prema decembru prethodne godine; za mesece: tekući mesec prema istom mesecu prethodne godine

² Za kategoriju zaposlenih lica

³ Prema Anketi o radnoj snazi RZS

Prognoze

Anketa o konjunkturi u maju nije donela značajnije promene u odnosu na prethodni mesec. Posmatrano po sektorima svojine, zabeležene su lošije ocene u privatnom sektoru i bolje ocene u državno-društvenom sektoru. Indikator očekivane prodaje, kao jedan od najvažnijih ranih signala konjunktura, zabeležio je blagi rast, od 1,5 p.p., u odnosu na april. Uprkos rastu, ovaj indikator ostao je na relativno niskom nivou od 15 p.p., što ukazuje na anemičnu tražnju. U odnosu na maj 2011. godine, indikator očekivane prodaje niži je za čak 14,4 p.p. Posmatrano od 2008. godine i početka krize, indikator očekivane prodaje bio je niži samo u maju 2009. godine, kada je iznosio 12,6 p.p. Čak 47,7% kompanija izjasnilo se da im je najveće ograničenje u poslovanju slaba tražnja. Pored toga, za čak 17% kompanija najveći limit u poslovanju je nedostatak uvoznih inputa, što je problem koji se nije javljao pre izbijanja krize. U maju je zabeležen blagi pad inflacionih očekivanja – 64,7% firmi izjasnilo se da očekuje rast cena svojih inputa u naredna tri meseca (u aprilu: 69,5%), uz 34% firmi koje očekuju rast cena svojih gotovih proizvoda u istom periodu (u aprilu: 37%). Posebno zabrinjava činjenica da je stepen korišćenja proizvodnih kapaciteta u privatnom sektoru bio niži za čak 6 p.p. u odnosu na maj 2011. godine.

Na osnovu **prognoza** MAT-a očekuje se: da će industrijska proizvodnja u prvih sedam meseci 2012. godine beležiti pad za 3,1% u odnosu na isti period 2011; da će potrošačke cene u prvih sedam meseci 2012. godine, u poređenju sa decembrom 2011, porasti za 4,3%; da će promet robe u trgovini na malo u tekućim cenama u prvih šest meseci 2012. godine, u odnosu na isti period 2011, beležiti rast za oko 6%, dok će promet u trgovini na malo u stalnim cenama u istom periodu biti veći za 1,2%, te da će izvoz robe (u evrima) imati pad za 1%, a uvoz robe rast za oko 4%.

Osnovni pokazatelji godišnjih makroekonomskih kretanja

	2008	2009	2010	2011	2012
BDP, mil. evra	32.668,2	28.883,4	29.023,8 ¹	32.993 ²	-
BDP, <i>per capita</i> , evri	4.445	3.945	3.981 ¹	4.543 ²	-
BDP, realni rast, %	3,8	-3,5	1,0 ¹	1,6 ¹	1,5 ²
Industrijska proizvodnja, rast, %	1,4	-12,6	2,5	2,1	-4,7 ³
Inflacija, rast potrošačkih cena, %	8,6	6,6	10,3	7,0	2,7 ⁴
Vrednost RSD/EUR, kraj perioda	88,6	95,9	105,5	104,6	116,6 ⁵
Izvoz robe, mil. evra	7.429	5.961	7.393	8.439	-
Uvoz robe, mil. evra	16.478	11.505	12.622	14.450	-
Platni bilans, tekući deficit, mil. evra	-7.054	-2.084	-2.082	-2.968	-
Devizne rezerve NBS, mil. evra	8.162	10.602	10.002	12.058	11.073 ⁶
Spoljni dug, mil. evra	21.088	22.487	23.786	24.125	23.828 ⁷
Javni dug, evri	8.781,5	9.849,4	12.157,0	14.466	14.348 ⁵
Stopa nezaposlenosti ⁷	14,0	16,6	19,2	23,7	-

Izvori: RZS, NBS, Ministarstvo finansija

¹ Procena RZS; ² Procena Ministarstva finansija; ³ Međugodišnji kumulativni rezultat nakon dva meseca;

⁴ Međugodišnji rast u februaru; ⁵ Na kraju februara; ⁶ Na kraju januara; ⁷ Prema Anketi o radnoj snazi RZS